

15'2012

ПРАВОВА ДЕРЖАВА

Constitutional State Правове государство

***Лауреат IV Всеукраїнського конкурсу
на краще юридичне видання***

Науковий журнал

Виходить 2 рази на рік

Заснований у лютому 1999 р.

**Одеса
«Астропринт»
2012**

Засновник:
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Рекомендовано до друку вченою радою
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
(протокол № 1 від 25 вересня 2012 р.)

Редакційна рада

Є. Л. Стрельцов, Г.-Г. Ешек, Х. З. Зігфрид, М. О. Коротков,
Д. Мейхем, Д. Олбрайт, Д. Фальк,
М. Фінке, Ф.-Ч. Шрьодер, Г.-Дж. Альбрехт

Редакційна колегія

Є. Л. Стрельцов — головний редактор,
З. В. Балабаєва, А. С. Васильєв, О. Ф. Долженков,
А. І. Кавалеров, С. М. Наумкіна, І. М. Пахомов,
В. П. Плавич, О. В. Скрипник, П. М. Черниш

Відповідальний секретар

І. С. Доброхот

Українською, англійською, німецькою та російською мовами

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ № 3687 від 19.02.1999 р.

Тираж 300 прим. Зам № 486.

Адреса редакції:
Україна, 65026, м. Одеса, вул. Дворянська, 2, к. 60.
Тел./факс: (8-0482) 23-03-23

Надруковано у друкарні видавництва «Астропринт»
65091, м. Одеса, вул. Разумовська, 21
Тел.: (0482) 37-07-95, 37-24-26, 33-07-17, 37-14-25
www.astroprint.odessa.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373 від 28.05.2003 р.

Опубліковані матеріали відбивають позицію автора, яка може не збігатися з думкою редакції.
За достовірність фактів, статистичних даних та інших матеріалів відповідальність несе автор
або особа, яка надала матеріал. Передрукування матеріалів допускається з дозволу редакції

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

Басай О. В. <i>Права та обов'язки сторін договору про створення за замовленням та використання об'єкту права інтелектуальної власності</i>	68
Бубіна А. І. <i>Дорожньо-транспортна пригода як підстава виникнення цивільних прав та обов'язків</i>	73
Ізбаш О. О. <i>Представництво в авторському праві</i>	79
Клейменова С. Н. <i>Услуги в законодательстве Европейского сообщества</i>	85
Крисань Т. Є. <i>Інформація як об'єкт цивільних прав</i>	90

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Борщевська О. М. <i>Юридична природа строків у господарському процесі</i>	95
Копцюх Г. І. <i>Поняття договору репо за законодавством України</i>	100
Степанова Т. В. <i>«Неписані» принципи господарського процесуального права</i>	107

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ,
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Белінська К. О. <i>Класифікація оціночних ознак в кримінальному праві України</i>	113
Борисов Є. М. <i>Предмет злочину, передбаченого ст. 249 КК України (незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом)</i>	119
Висоцька В. В. <i>Обман як спосіб вчинення злочину</i>	126
Гончар Т. О. <i>Загальні риси законодавства деяких країн Європи про кримінальну відповідальність неповнолітніх</i>	130
Денисова О. В. <i>Правова база для міжнародно-правового співробітництва у сфері боротьби із катуванням</i>	135
Дмитрук М. М. <i>Системно-правові передумови впровадження кримінального проступку</i>	143
Кучанський С. М. <i>Особливості кримінально-правової охорони інформації з обмеженим доступом (міжнародний досвід)</i>	147

Нарожна О. В. До питання попередження злочинів у миротворчих підрозділах	152
Орловський Б. М. Підстави необхідної оборони у кримінальному праві України	158
Полторак І. Ф. Общая характеристика способов совершения побегов из учреждений исполнения наказаний	162
Сайнчин О. С. Кримінально-правові особливості кваліфікації вбивств і інших злочинів, пов'язаних з позбавленням життя людини	167
Фінкель В. М. Загальна характеристика родового об'єкту злочинів проти правосуддя	171
Форос А. В. Кримінально-правові ознаки терористичного акту	177
Хайдер Хатхут Деякі проблеми класифікації економічних злочинів в арабських мусульманських країнах	183
Хворостяный М. В. Преступления против правосудия в Уголовном кодексе Польши	188
Чуваков О. А. Національна і державна безпека: співвідношення понять	193
Шаргородська Н. В. Підстава кримінальної відповідальності: теоретичний та правовий аналіз	197
Шевчук В. М. Проблеми удосконалення застосування покарання у вигляді штрафу в період визначних соціальних перетворень	203

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Басай Н. М. Процесуальний порядок визнання доказів недопустимими у стадії порушення кримінальної справи	209
Гуртієва Л. М. Етичний аспект кримінально-процесуальних відносин слідчого з прокурором	215
Ковальчук С. О. Підстави і процесуальний порядок проведення судового слідства в апеляційному суді	221
Крет Г. Р. Закриття кримінальних справ у суді першої інстанції	228
Сайнчин С. О. Криміналістична класифікація способу скоєння дітовбивства	235

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Булгакова Д. О. <i>Договірні відносини Україна — Європейський Союз на сучасному етапі</i>	239
Войтович П. П. <i>Міжнародно-правове регулювання поширення інформації</i>	245
Короткий Т. Р. <i>Екологічний правопорядок у Світовому океані у системі міжнародного правопорядку</i>	251
Нагуш О. М. <i>Доктрини публічного порядку у міжнародному приватному праві: ретроспективний аналіз</i>	258
Нигреева А. А. <i>О предмете и объекте международного права</i>	264
Покора І. Є. <i>Місце міжнародного приватного права в системі права</i>	269
Сажієнко Н. В. <i>Правові засади міжнародно-правового співробітництва держав в сфері охорони здоров'я в рамках Ради Європи</i>	276
Саракуца М. О. <i>Місце Європейської служби зовнішньої діяльності в системі органів Європейського Союзу</i>	283

ДИСКУСІЇ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Бачур Б. С. <i>Историко-философские аспекты роли обычного права в развитии правовой науки Украины</i>	287
Білаш О. В. <i>Умисні незаконні дії щодо релігійних споруд або святинь: проблеми нормативного удосконалення</i>	294
Даценко В. М. <i>Проблемні аспекти визначення юрисдикції адміністративного суду</i>	298
Джуган В. О. <i>Правові основи управління природокористуванням та охороною навколишнього природного середовища</i>	304
Капеліст М. М. <i>Добросовісність як елемент предмету доказування у спорах про визнання недійсними значних правочинів і правочинів, щодо вчинення яких є заінтересованість</i>	310
Лещенко О. Д. <i>Підсудність адміністративних справ, що пов'язані з виборчим процесом</i>	317
Ніколаєнко Н. О. <i>Механізми та стилі адміністративного ресурсу</i>	324

Сторчак Н. А.

*Законодавчі та морально-етичні межі суддівського розсуду
при призначенні покарання* 331

Форос Г. В.

Сучасний стан розвитку інформаційної протидії 336

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

*Участие студентки ОНУ имени И. И. Мечникова в работе над новым
УПК Украины* 341

Інформація для авторів 342

поведінкою або загальновизнаними морально-етичними правилами [3, 13]. Прикладом бездіяльності є ситуація, якщо службова особа умисно поводитися бездіяльно в умовах, коли релігійна споруда піддавалася зруйнуванню, були відсутні необхідні реставраційні роботи і належна охорона, що спричинило до знищення цієї споруди. Так, напередодні осінньо-зимового сезону 2007 року з Покровської оборонної церкви у селі Сутківці Хмельницької області для нібито виконання відновлювальних робіт зняли дах і залишили її просто неба, внаслідок чого вона почала інтенсивно руйнуватися [6].

Знищення, зруйнування, пошкодження або осквернення як діяння полягає в процесі, спрямованому на досягнення злочинного результату, а як наслідок виражається в конкретній шкоді, заподіяній предмету суспільно небезпечного посягання. Правильне тлумачення термінів «знищення», «зруйнування», «пошкодження» «осквернення» і «утримання» має важливе значення, тому що залежно від цього визначається конструкція складу злочину по об'єктивній стороні. Цей момент є одним з визначальних у процесі кваліфікації суспільно небезпечного діяння і дає можливість чітко визначити момент закінчення злочину [2, 112].

Більшість авторів дотримуються позиції, відповідно до якої склад злочину, передбаченого статтею 178 КК України, по конструкції об'єктивної сторони є матеріальним, оскільки пошкодження і зруйнування трактуються і як діяння, і як наслідок [7, 142; 8, 614].

Ми поділяємо таку точку зору, що склад злочину, передбаченого статтею 178 КК України, є матеріальним. Якщо у випадку вчинення діяння, спрямованого на зруйнування або пошкодження релігійної споруди, злочинний результат не настає, має місце незакінчена злочинна діяльність. Якщо наслідки не наступають у результаті вчинення діянь, спрямованих на зруйнування або пошкодження релігійної споруди, то має місце замах на злочин (якщо наслідки не наступають із причин, що не залежать від волі особи) або добровільна відмова (при наявності ознак даного правового інституту).

Стосовно статті 179 КК України переважає позиція, що для притягнення до кримінальної відповідальності не потрібно настання злочинних наслідків, однак вчинені дії по своєму змісту і спрямованості складаються саме в заподіянні шкоди об'єктам, що охороняються державою [9, 335].

Так, на думку професора С. Я. Лихової, цей злочин слід вважати закінченим з моменту вчинення будь-якої дії (дій), що утворює (утворюють) незаконне утримання, осквернення або знищення релігійних святинь [10, 214].

Так само, професор М. І. Мельник переконаний, що злочин вважається закінченим з моменту вчинення дій, пов'язаних з утриманням, оскверненням або знищенням релігійних святинь [3, 445].

Більшість авторів підручників з Особливої частини кримінального права також зазначають, що даний злочин вважається закінченим з моменту вчинення зазначених у статті 179 КК України дій [7, 143; 11, 73].

За нашим переконанням, тільки дві з трьох, перерахованих у статті 179 КК України, форм злочинних дій (утримання, осквернення) можна вважати закінченими з моменту їхнього вчинення (утримання з моменту переходу релігійної святині під контроль винного, осквернення з моменту вчинення дій, спрямованих на паплюження святині), тоді як знищення за своїм змістом передбачає настання суспільно небезпечних наслідків (термін «знищення» означає закінчений процес припинення існування святині як такої, на відміну від терміну «нищення», який означає незакінченість такого процесу). Тому, в цілому, за юридичною конструкцією склад злочину, передбачений статтею 179 КК України, є формально-матеріальним.

Наслідки злочинів в диспозиції статей 178, 179 КК України позначені тими ж термінами, що й діяння і стосовно релігійних споруд та святинь, вони означають відповідно — знищення, зруйнування, пошкодження, осквернення [3, 444, 445].

Дійсно, наслідки злочину — це реальні шкідливі зміни, які відбуваються в об'єкті, що охороняється кримінальним законом, внаслідок злочинного діяння [3, 14]. Наслідки можуть мати матеріальний характер. Так, при вчиненні злочинів, передбачених статтями 178, 179 КК України, знищується, руйнується, пошкоджується, осквернюється, утримується майно, яке має спеціальний статус, і, звісно, визначену грошову вартість. Тобто праву власності тієї фізичної чи юридичної особи, яка володіє релігійною спорудою та святинєю, спричиняється шкода, яку можна оцінити в грошовому вираженні. Але в цих злочинах нематеріальна шкода, а саме шкода засадам суспільства в частині забезпечення свободи віросповідання є більш суттєвою, такою, що має велику тривалість у часі, і може спричинити шкоду:

— соціально (шкодить належному вихованню людей щодо їх ставлення до загальнолюдських цінностей, а засвоєні моделі деструктивного поведіння потенційно містять небезпеку різноманітних, у тому числі більш тяжких форм агресивного поведіння особистості в майбутньому) [12];

— психологічну (деякі дослідники висловлюють припущення, що деградація духовного середовища міняє ідентифікацію особистості, створюючи асоціації з низьким соціальним статусом) [13];

— ідеологічну (як правило, знищення, зруйнування, пошкодження, осквернення, утримання релігійних споруд та святинь викликає значний громадський резонанс, що може спровокувати конфлікти у суспільстві, в тому числі релігійні, особливо коли подібні дії мають відповідні мотиви).

Причинний зв'язок як ознака об'єктивної сторони злочину підлягає встановленню у випадках, коли суспільно небезпечні наслідки є обов'язковою ознакою складу злочину, тобто в злочинах із матеріальним складом. Звідси випливає, що якщо немає суспільно небезпечного діяння, то немає необхідності встановлювати причинний зв'язок, оскільки немає першої (обов'язкової) ознаки об'єктивної сторони — діяння. Якщо немає наслідку (за наявності суспільно небезпечного діяння), має місце замах на злочин, або склад формального злочину, або взагалі немає складу злочину. Якщо ж причинний зв'язок між діянням і наслідком не встановлено, об'єктивної сторони злочину з матеріальним складом немає, бо немає такої обов'язкової її ознаки, як причинний зв'язок [2, 131].

Так як ми з'ясували, що злочини, передбачені статтями 178, 179 КК України, мають переважно матеріальний склад, то і причинний зв'язок підлягає обов'язковому встановленню.

Щодо факультативних (додаткових) ознак об'єктивної сторони складів злочинів, то діюча редакція статей 178, 179 КК України не містить прямої вказівки на них, отже значення для кваліфікації вони не мають.

Проведений аналіз діянь, передбачених статтями 178, 179 КК України, дає можливість стверджувати, що спільність юридичної конструкції об'єктивної сторони складу цих злочинів та спільність ознак їхніх предметів (часто релігійно споруда одночасно виступає як релігійна святиня, наприклад, Києво-Печерська Лавра) та те, що всі названі ознаки об'єктивної сторони досліджуваних злочинів, передбачених зазначеними статтями, — це незаконні дії з вказаними об'єктами, робить можливим запропонувати для уніфікації цих понять об'єднання статей 178 і 179 КК України під назвою «Умисні незаконні дії щодо релігійних споруд або святинь», тим більш, що професор С. Я. Лихова вже відмічала: «назва статті 178 вужча, ніж її зміст» [10, 211]. Це надасть можливість внести відповідні зміни до КК України і певною мірою зменшити навантаження на КК України.

Література

1. *Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України* / [Бойко А. М., Брич Л. П., Гришук В. К. та ін.]; за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. — [3-тє вид., переробл. та доповн.]. — К.: Атіка, 2005. — 1064 с.

2. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.]; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. — [4-те вид., перероб. і допов.]. — Х.: Право, 2010. — 456 с.

3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Бойко А. М., Брич Л. П., Гришук В. К. та ін.]; за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. — [4-те вид., переробл. та доповн.]. — К.: Атіка, 2007. — 1184 с.

4. Злочини на ґрунті ненависті в Україні. Крим. За результатами моніторингу Харківської правозахисної групи (квітень 2011 р. — квітень 2012 р.) // Відродження (Інформаційний бюлетень). — 2012. — Випуск 8. — С. 3–9.

5. Бузак Т. Руйнування Храму, або «Коли закінчиться криза»? / Т. Бузак // Politico [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://politiko.ua/blogpost5889>.

6. Складено рейтинг псевдоісторичних пам'яток України / Музеї України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.museum-ukraine.org.ua/index.php?go=News&in>.

7. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.]; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. — [4-те вид., переробл. і допов.]. — Х.: Право, 2010. — 608 с.

8. Уголовный кодекс Украины. Комментарий / [Бабий А. П., Гончар Т. А., Загіка А. В. и др.]; Под редакцией Ю. А. Кармазина и Е. Л. Стрельцова. — [Издание второе]. — Х.: ООО «Одиссей», 2002. — 960 с.

9. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / [О. М. Алієва, А. П. Бабий, Л. К. Гаврильченко, Т. О. Гончар, І. С. Доброход та ін.]; відп. ред. Є. Л. Стрельцов. — [7-е вид., перероб. і допов.]. — Х.: Одіссей, 2011. — 824 с.

10. Лихова С. Я. Злочини проти громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина за Кримінальним кодексом України (теоретико-правове дослідження): дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.08 / «Кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право» / Лихова Софія Яківна. — Київ, 2006. — 471 с.

11. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / [А. П. Бабий, І. С. Доброход, Ю. А. Кармазин, В. О. Корнієнко, Г. В. Загіка, О. С. Козерацька та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України Є. Л. Стрельцова. — Х.: Одіссей, 2009. — 496 с.

12. Goldstein A. The psychology of vandalism / Arnold P. Goldstein. — New York: Plenum Press, 1996. — 299 p.

13. Reade E. Household movement and social control / E. Reade // Vandalism: Behavior and motivation / Ed. by C. Levy-Leboyer. — Amsterdam: Hoth-Holland, 1983. — P. 247–260.

А. В. Білаш, соискатель

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
кафедра уголовного права, уголовного процесса и криминалистики,
Французский бульвар, 24/26, г. Одесса, 65058, Украина

УМЫШЛЕННЫЕ НЕЗАКОННЫЕ ДЕЙСТВИЯ ОТНОСИТЕЛЬНО РЕЛИГИОЗНЫХ СООРУЖЕНИЙ ИЛИ СВЯТЫНЬ: ПРОБЛЕМЫ НОРМАТИВНОГО УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена исследованию объективной стороны преступлений, предусмотренных статьями 178, 179 УК Украины. Осуществлен обзор современных проблем нормативного усовершенствования объективной стороны этих преступлений.

Ключевые слова: уголовное право, объективная сторона, религиозные сооружения и святыни.